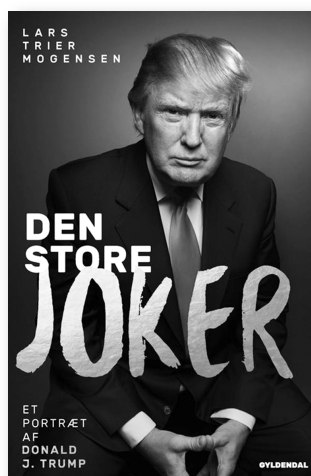

Torkil Lauesen:
Det globale perspektiv.
 380 sider. Kr. 280,-.
 Forlaget Nemo

Lars Trier Mogensen:
Den store joker.
Et politisk portræt af Donald J. Trump.
 168 sider. Kr. 200,-.
 Gyldendal.

Det skrider ad Helvede til

*Skal vi så gå fremad med Torkil Lauesen
 eller hellere bagud med Donald Trump?*

Anmeldelse af Knud Vilby

Pessimismen har bredt sig. Globaliseringen har gjort overflødige varer billigere og billigere, og Tiger-butikkerne breder sig. Men i længden kan vi ikke forbruge os ud af det dårlige humør. Flygtningekrise, terrortrusler, klimaændringer og – måske værst af alt – fornemmelsen af, at det kendte samfund er udsat for voldsom og livstruende erosion. Det skrider ad Helvede til, og kernen er truet. I den neoliberalistiske version er globaliseringen med til at gøre de få rige sindssygt meget rigere, samtidig med at konkurrencepresset sænker lønningerne i bunden og reducerer middelklassens størrelse. Uligheden er vokset og vokser fortsat. Fagbevægelsen er dramatisk svækket. Politikerne er dels i vildrede, dels overfladiske og løgnagtige og først og fremmest symptombehandlende. Hvad skal vi stille op?

Det er en generel vestlig pessimisme, tror jeg. Men alt er ikke lige slemt alle steder. USA oplever mere end Europa, at middelklassen svinder ind, og at millioner af mennesker har lavere realløn i dag end for 30-40 år siden. Europa oplever nok mere end USA flygtningekrisen påtrængende og uløselig, samtidig med at samarbejdet mellem de europæiske lande – i eller udenfor EU – smuldrer.

Amerikanerne benægter klimakrisen mere hårdnakket end europæerne, men begge steder svækkes den rene og useriøse fornægtelse af virkeligheden. Der er virkelighed, der er så påtrængende, at den ikke vedvarende lader sig fornægte.

Uligheden varierer fra land til land, men billedet af voksende ulighed er det samme. Og mange steder øger politikerne bevidst uligheden, ved – som i Danmark – at hjælpe til med at presse de laveste lønninger ned, ved at reducere de sociale overførselsindkomster. Og ved løgnagtigt at hævde, at topskattelettelser løser de fattiges problem.

Det er faktisk ret uhyggeligt.

Frem eller tilbage

Hvad gør vi så? Hvilket fremtidsalternativ kan redde verden? Hvilken kurs skal vi slå ind på, for at undgå at voksende pessimisme og modløshed afløses af det rene ragnarok?

Måske er det et rent tilfælde, eller måske skyldes det redaktør Lihmes skæve samtænkning, men her i sommer har jeg parallelt læst to meget forskellige bøger om verden og dens udfordringer. Den ene er den kloge gamle Blekingegade-aktivist Torkil Lauesens bog ”Det Globale Perspektiv” om en klode og to verdener, og om hvornår verdensrevolutionen kommer, og hvorfor måske alligevel ikke. Den anden er kommentatoren Lars Trier Mogensens bog ”Den store joker. Et politisk portræt af Donald J. Trump”.

Konkluderende kan jeg måske starte med at meddele, at fornemmelsen af desillusion og pessimisme ikke blev mindre under læsningen. Alligevel vil jeg godt anbefale begge bøger. De er gode at få forstand og indsigt af.

Et fundamentalt spørgsmål midt under en omfattende krise kan i hvert fald være, om man skal søge frem eller tilbage.

- Kan vi finde tilbage til det der var før? Det var ikke ideelt, men der var dog styr på tingene. Vi vidste hvor grænserne gik, og vi kunne bygge

noget op bag disse grænser. Vi vidste, hvem vi var, og vi kendte muligvis vores naboer. Vi var stolte over vores faglighed og de resultater, vi sammen havde opnået. Vi havde styr på, hvem der besøgte os, og hvem der blev, og hvem der rejste igen. Vi havde vist nok også en slags styr på fremskridtet. Det kom år for år sommetider hurtigere, sommetider langsommere. Men retningen var vist nogenlunde klar. De fleste børn fik et bedre liv end deres forældre havde haft.

- Kan vi ændre kurs og skabe en ny fremtid? Kan vi finde ”alternativet”? Kan vi ændre på de politiske og økonomiske strukturer, der har sat demokratiet ud af kraft, og som skaber den dramatisk voksende strukturelle ulighed? Kan vi gøre væksten mere bæredygtig og reducere vores kæmpemæssige økologiske aftryk på kloden? Kan vi finde veje til at mindske krige og konflikter og den befolkningsvækst, der truer med at skabe endnu flere flygtninge? Kan vi med andre ord revolutionere systemet, bæredygtigt og så fredeligt som muligt, og finde vejen frem til en fremtid med større lighed og mindre angst?

Intet radikalt konkret alternativ

Den kloge analytiker ved jo godt, at vejen tilbage normalt ikke er en reel mulighed. Fortiden har ligesom været der og kommer ikke igen. Det ændrer blot ikke på det faktum, at vi kan kende og genkende fortidens strukturer og kamppladser og derfor drømme os tilbage, mens fremtiden er ukendt og uoverskuelig, og endnu mere usandsynlig, hvis man ikke kan forestille sig konturerne til, hvordan et nyt samfund kan og skal og bør se ud og udvikle sig.

På side 274 skriver Torkil Lauesen, at ”udfordringen for revolutionære er ikke blot at erobre statsmagten. Det er lykkedes i talrige tilfælde. Problemet er i ligeså høj grad, at vi ikke har noget radikalt konkret alternativ til den herskende måde at organisere produktionen og styre samfundet på”. Socialismen er i dag et dårligt brand (side 332). Neoliberalismen har – godt hjulpet af korrupte og statskapitalistiske kommunistiske systemer som det kinesiske – range-ret socialismen ud på et sidespor. Det er svært at kæmpe for et fremtidssamfund, hvis konturer vi er ude af stand til at se.

Trumps vision er meget lettere at få øje på. Det gælder om at genskabe fortidens storhed. Om – lige-

som i Brexit-Storbritannien - at beskytte grænserne mod mennesker og varer, der truer. Om at vise styrke både i forhold til omverdenen og overfor det politiske establishment, herunder den besværlige politiske proces. Der skal skæres igennem i forhold til bureaukrati og diplomati (og kongres). Vi skal vise, hvem der bestemmer. Der er en vis diskussion af, hvor mange egentligt fascistiske træk, der er i Trumps program, og det er ikke blot en diskussion om jokes eller jokere.

Man skal selvfølgelig passe på med parallelterne, men risikoen, for at Trump bliver valgt, er nok væsentligt større, end for at vi inden for en overskuelig fremtid forvandler os fra borgere i en nationalstat til solidariske verdensborgere.

Torkil Lauesen starter med imperialismens historie, han beskriver den globale kapitalismes udvikling, og hvordan neoliberalismen som tanke og handling tog over. Han overser eller underspiller nogle svigt i samfund, der havde potentiale for alternativ udvikling, men syltedes ind i korrupsion, magtmisbrug og – efterhånden – statskapitalisme, men bortset fra det, er hans analyse klar og klog. Til de kloge observationer hører påvisningen af, hvordan arbejderklassen i den rige verden bliver til et arbejderaristokrati, der nyder godt af udbytningen af de fattige lande i periferien. Dermed opsplittes den kraft der i et globalt samarbejde kunne have magten til en varig omformning af det kapitalistiske samfund. Globaliseringen svækker arbejderaristokratiet, og det gør det ikke let at skabe grænseoverskridende solidaritet, selv om det er vigtigere end nogensinde.

Det ville være løgn at påstå, at Torkil Lauesens og Donald Trumps analyser ligner hinanden. Dels bruger Trump vist ikke megen tid på egentlige analyser, dels er hans fribryderstil unægtelig anderledes. Men et af de områder, hvor der kan findes paralleller er i beskrivelsen af frihandel under globalisering.

Ændrede spilleregler

Vi er – også her i landet – blevet tudet ørerne fulde af, hvor store velsignelser frihandel under globalisering giver os. Men nu er det ikke blot den traditionelle industriarbejderklasse, der oplever mørkesiderne. Hvad skal vi leve af i fremtiden, når alle de fattige kan underbyde os? Det er det ene grundspørgsmål. Det andet er mere kompliceret, men det handler om, hvad der udspringer af den kendsgerning, at globaliseringen også får verdens virkelig

fattige til at kræve ret til at flytte sig. Ved flugt eller migration til en verden de tror giver bedre muligheder.

Trump, og Le Pen og Brexit-tilhængerne og Dansk Folkeparti, vil lukke for både det ene og andet. Torkil Lauesen søger efter nye måder at skabe global solidaritet og strukturelle ændringer på. Men visionen mangler.

Lauesen erkender det, men det får ham – heldigvis – ikke til at give op. Han søger at analysere nyere bevægelser, World Social Forum, zapatisterne i Mexico med flere. Han prøver også at se et strukturforandrende samarbejds-potentiale i BRICS-landene, og han skriver optimistisk om Venezuela (lige før det hele brød sammen). Han glorificerer ikke, men søger at finde veje og værktøjer. Det er ikke let.

Lars Trier Mogensen skriver om Trump som den store provokatør, der ændrer de almindelige politiske spilleregler. Som manden, der kan blive mere og mere populær ved at lyve og småsvindle og udslynge grovheder. Fordi hadet mod establishment – i hvert fald i store grupper i USA – er langt større, end evnen eller lysten til at se igennem hans bluff. Og ser man nødvendigheden i det grundlæggende bæredygtige alternativ, er Hillary Clinton jo heller ikke lige nogen frelsende politisk engel som præsidentkandidat.

Jeg skylder at sige at ”Den store joker” om Trump er meget underholdende om end også deprimerende læsning. Og selv om historien om Trump udvikler sig dag for dag, holder den. Bliver han valgt vil det også være fint at vide lidt mere om, hvor han kommer fra, og med hvilke midler fra blandt andet den iscenesatte fribrydnings (wrestlernes) verden han har banet sig vej.

Torkil Lauesens bog er på sin vis den uundværlige, selv om mange sikkert gerne vil undvære den. Et seriøst subjektivt forsøg på at forstå og forklare verden og pejle hen imod noget der er bedre.

.....

Der er altid håb, men om noget bliver jeg af læsningen af begge bøger overbevist om, at den bæredygtige fremtid ikke kommer af sig selv. I et mere religiøst sprog kunne man sidde med en fornemmelse af, at det vil kræve lang tids skærsild, før vi måske kommer frem til et samfund, som er omend ikke himmelsk, så både tåleligt, fredeligt og bæredygtigt. Gerne også demokratisk.